ՀԵԼՍԻՆԿՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՍԱՄԲԼԵԱՅԻ ՎԱՆԱՁՈՐԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

ԶԵԿՈՒՅՑ

2023 Թ. ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ԱՄՍԻՆ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻՑ ԲՌՆԻ ՏԵՂԱՀԱՆՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻՑ ՆՐԱՆՑ ՀԱՍԱՆԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՎԱՆԱՁՈՐ 2024

Freedom House

HELSINKI CITIZENS' ASSEMBLY

Ժողովրդավարության զարգացման հիմնադրամ

www.hcav.am

Հեղինակային խումբ՝

Արթուր Սաքունց

Անի Չատինյան

Ալբերտ Նալբանդյան

Սույն զեկույցի թողարկումը հնարավոր է դարձել Ժողովրդավարության զարգացման հիմնադրամի, Սիգրիդ Ռոզինգ Թրասթ հիմնադրամի և "Ֆրիդոմ Հաուսի" օժանդակության շնորհիվ: Զեկույցում տեղ գտած տեսակետները և վերլուծությունները արտահայտում են հեղինակների կարծիքը և կարող են չհամընկնել Ժողովրդավարության զարգացման հիմնադրամի և "Ֆրիդոմ Հաուսի" տեսակետների և դիրքորոշումների հետ:

Ներածություն

2023թ. սեպտեմբերի 19-ին ՌԴ խաղաղապահ զորախմբի պատասխանատվության գոտում Ադրբեջանի Հանրապետության զինված ուժերը իրականացրեցին ռազմական գործողություններ Լեռնային Ղարաբաղի դեմ: Լեռնային Ղարաբաղի բնակչությունը զինված ուժի սպառնալիքի ներքո ստիպված լքեց իր տները և օրերի ընթացքում բռնի տեղահանվեց Հայաստանի Հանրապետություն:

Փաստացի փախստականի կարգավիճակում հայտնված մարդկանց աջակցելու նպատակով ՀՀ Կառավարությունը ձեռնարկեց լայնածավալ հումանիտար օգնության տրամադրման աշխատանքներ՝ ֆինանսական աջակցության տարբեր ծրագրերի իրականացում, կարիքի գնահատում, ստեղծեց ըստ գտնվելու վայրի գրանցման համակարգ ՏԻՄ-երում և մարզպետարաններում ձևավորված Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված անձանց հաշվառման աշխատանքային խմբերի հիման վրա: Այս աջակցման ծրագրերի ընթացքը, ինչպես և բռնի տեղահանված անձանց իրավական կարգավիճակի հետ կապված առկա օրենսդրական բացերը բացասաբար ազդեցություն են ունենում մարդասիրական ճգնաժամի հետևանքով կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված անձանց հումանիտար աջակցության արդյունավետության վրա: Այդ պատճառով իրավական աջակցության շրջանակներում Կազմակերպության կողմից իրավական կարգավորումների վերաբերյալ առաջարկություններ են ներկայացվում նաև պետական մարմիններին, համապատասխան փոփոխություններ կատարելու նպատակով:

Բռնի տեղահանված քաղաքացիների իրավունքների պաշտպանության համար Հելսինկյան Քաղաքացիական Ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակը 2023թ նոյեմբեր-2024թ հունիս ժամանակահատվածում անվճար իրավաբանական աջակցություն է տրամադրել ՀՀ բոլոր մարզերում կոնտակտային անձանց և իրավաբանների միջոցով: Իրավաբանական աջակցության նպատակն է իրավաբանական և տեղեկատվական խորհրդատվության միջոցով նպաստել կառավարության կողմից տրամադրվող սոցիալական աջակցության ծրագրերին բռնի տեղահանված անձանց հասանելիությանը, մշտադիտարկել պետական և համայնքային աջակցության ծրագրերի իրականացման արդյունավետությունը մարզերում, ներկայացնել առաջարկություններ իրականացվող ծրագրերի և հետագա քաղաքականությունների և ռազմավարությունների արդյունավետության բարձրացման համար:

Կազմակերպության կողմից իրականացված իրավական աջակցության շրջանակները

2023 թվականի նոյեմբեր ամսից Կազմակերպությունը բռնի տեղահանվածներին տրամադրում է իրավական աջակցություն ՀՀ կառավարության որոշումներով հաստատված սոցիալական աջակցությունների մատչելիության ապահովման, հասանելիության և իրացման ուղղությամբ:

Իրավական աջակցությունը տրամադրվել է Երևան քաղաքում և մարզերում թվով 12 կոնտակտային անձանց (յուրաքանչյուր մարզի համար մեկ կոնտակտային անձ, Երևան քաղաքում երկու կոնտակտային անձ) և թվով 7 իրավաբանների ներգրավմամբ, ովքեր ահազանգի միջոցով կապ են հաստատում իրենց գործունեության մարզում բնակվող բռնի տեղահանված անձանց հետ, կատարել տնայցեր, կարիքների գնահատում, անհրաժեշտության դեպքում կազմվել են իրավաբանական նշանակության փաստաթղթեր ուղղված ՀՀ գերատեսչություններին բռնի տեղահանված արցախցիների խնդիրների լուծման հարցերով:

2023 թվականի նոյեմբեր ամսից մինչև օրս կազմակերպությունը տրամադրել է ավելի քան 1650 իրավական խորհրդատվություն:

Իրավախորհրդատվության արդյունքում, արձանագրված խնդիրների շրջանակներում մինչ օրս տարբեր պետական մարմիններ է ուղարկվել 259 գրություն:

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն 188 գրություն

ՀՀ ներքին գործերի նախարարություն 43 գրություն

ՀՀ առողջապահության նախարարություն 10 գրություն

ՀՀ Կառավարության հումանիտար կենտրոն 6 գրություն

ՀՀ գլխավոր դատախազություն 2 հանցագործության մասին հաղորդում

ՀՀ արդարադատության նախարարություն 5 գրություն

ՀՀ պաշտպանության նախարարություն 3 գրություն

ՀՀ ֆինանսների նախարարություն 2 գրություն

1. ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն ներկայացված 188 գրությունից.

1.1) ՀՀ կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 3-ի N 1675-Լ որոշմամբ միանվագ դրամական սոցիալական աջակցության շահառու դառնալու համար ներկայացվել է 32 գրություն, որից 12 բռնի տեղահանված անձ ճանաչվել է աջակցության շահառու, 16 բռնի տեղահանված անձանց մերժվել է աջակցության տրամադրումը մինչև 2024 թվականի հունվարի 31-ը սահմանված

ժամկետում դիմում չներկայացնելու հիմքով, 2 բռնի տեղահանված անձանց վերաբերյալ գրություններին դեռևս պատասխան չի ստացվել, չնայած նրան, որ գրությունները ուղարկվել են մեկ ամիս և ավելի ժամանակ առաջ: Կազմակերպության կողմից բոլոր այն դեպքերում, երբ մեկ ամսից ավել կազմակերպության գրություններն անպատասխան են մնացել, ներկայացվում են կրկնակի գրություններ: Բոլոր այն դեպքերում, երբ մերժումները կապված են եղել կառավարության կողմից սահմանված ժամկետում դիմումներ չներկայացնելու հետ, առաջարկություններ ենք ներկայացրել ՀՀ կառավարության հումանիտար կենտրոնին, ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությանը ժամկետների սահմանափակումները վերացնելու կամ ժամկետների խախտման պատճառով ծրագրից դուրս մնացած անձանց խմբերի համար սահմանել նոր կարգ:

1.2) ՀՀ կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 12-ի N1763-Լ որոշմամբ հաստատված աջակցության ծրագրի շրջանակներում շահառու ճանաչելու վերաբերյալ ներկայացվել է 96 գրություն: Ներկայացված գրությունների արդյունքում սոցիալական աջակցության շահառու են ճանաչվել 34 բռնի տեղահանված անձ, 20 բռնի տեղահանված անձի մերժվել է աջակցության տրամադրումը, հետևյալ պատճառաբանությամբ.

1.2.1) գրություններից մեկը մերժվել է այն պատճառաբանությամբ, որ շահառուն բնակվում է համայնքային հաստատությունում,

1.2.2) գրություններից մեկը մերժվել է շահառուի ՀՀ-ից 10 օր և ավել ժամկետով բացակայելու հիմքով,

1.2.3) բռնի տեղահանված 9 շահառուի դեպքում ՀՀ տարածքում բնակելի գույքի սեփականատեր հանդիսանալու հիմքով,

1.2.4) 5 շահառուի դեպքում գրությունները մերժվել են բռնի տեղահանված անձանց 100.000 ՀՀ դրամ միանվագ սոցիալական աջակցության շահառու չհանդիսանալու պատճառաբանությամբ,

1.2.5) 4 շահառու՝ 2020 թվականի 44-օրյա պատերազմի հետևանքով տեղահանված լինելու և բնակապահովման ծրագրի շահառու հանդիսանալու, կամ օպերատիվ շտաբի բազաներում տվյալները չլինելու հիմքով:

1.2.6) Կազմակերպության կողմից ներկայացված գրություններից 40-ը դեռևս գտնվում են ընթացքի մեջ:

1.2.7) գրություններից 2-ի վերաբերյալ պատասխան դեռևս չի ստացվել, սակայն կրկնակի դիմումներ են ներկայացվել:

Կազմակերպության կողմից բռնի տեղահանված անձանց իրավունքներն անհիմն սահմանափակող մերժումները բողոքարկվում են վերադասության կարգով, իսկ այն դեպքերում երբ անհրաժեշտ են համակարգային մոտեցումներ, համապատասխան առաջարկություններ են ներկայացվում ՀՀ կառավարություն: ՀՀ տարածքում սեփականություն ունենալու հիմքով մերժված անձանց իրավունքների պաշտպանության նպատակով ներկայացվել են կրկնակի գրություններ, պահանջով դիտարկել գույքի գործառնական նշանակությունը, բնակելի լինելու պայմանները: Այս հարցը քննարկվել է նաև ՀՀ աշխատանքի սոցիալական հարցերի նախարարի տեղակալի հետ աշխատանքային հանդիպման ժամանակ, սակայն վերջնական լուծում դեռևս չենք արձանագրել:

ՀՀ Կառավարության հոկտեմբերի 12-ի 1763-Լ որոշման շահառուների շրջանակը ՀՀ կառավարության 2024 թվականի մարտի 28-ի N 447-Լ որոշմամբ ընդլայնվեց, և աջակցության շահառու հանդիսացան նաև 2020 թվականին տեղահանված անձինք, ծրագրի հասանելիության շրջանակներում առաջացած խնդիրների վերաբերյալ ներկայացվել է 15 գրություն, որից 5 տեղահանված անձի մերժվել է աջակցության տրամադրումը, մյուս 10 դիմումները ընթացքի մեջ են: Մերժում ստացած 5 տեղահանված արցախցիներից մեկի վերաբերյալ մերժում է տրամադրվել ՀՀ-ում բնակվելու համար նախատեսված գույք ունենալու հիմքով, մյուս 4 անձանց մասով մերժվել է աջակցությունների տրամադրումը օպերատիվ շտաբի կողմից տրամադրված տվյալներում կազմակերպություն դիմած անձանց տվյալների բացակայության հիմքով: 2020թ. տեղահանված անձանց իրավունքների պաշտպանության տեսանկյունից ընդունված սոցիալական աջակցության ծրագրերի հասանելիության ապահովման հարցերը քննարկվել են նաև ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի տեղակալի հետ աշխատանքային հանդիպման շրջանակներում: Հանդիպման շրջանակներում նախարարության ներկայացուցիչները նշել են, որ արձանագրված խնդիրները լուծելու ուղղությամբ տարվում են աշխատանքներ:

1.3) ՀՀ կառավարության 9 նոյեմբերի 2023 թվականի N 1957-Լ որոշմամբ շահառու ներգրավվելու նպատակով ներկայացվել է 52 գրություն, որից 48 գրությամբ ներկայացված շահառուներին տարամադրվել է իրենց հասանելիք սոցիալական աջակացությունը, 3 գրությամբ ներկայացված շահառուներին մերժվել է աջակցության տրամադրումը իրենց բանկային հաշվի տվյալները չտրամադրելու հիմքով, 1 շահառուի մասին Կազմակերպությունը պատասխան դեռևս չի ստացել, չնայած այն հանգամանքին, որ անցել է 2 ամսից ավելի ժամանակ: Այն անձանց, ում սոցիալական աջակցության ծրագրերով հասանելի աջակցությունների տրամադրումը մերժվել է փաստաթղթերում առկա խնդիրների պատճառով, իրավախորհրդատվություն ենք տրամադրել

մատնանշված խնդիրները վերացնելու և ամբողջական փաստաթղթերով դիմումները ուղարկելու ուղղությամբ:

1.4) ՀՀ պետական կենսաթոշակներից օգտվելու իրավունքի ապահովման նպատակով ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն է ներկայացվել թվով 8 գրություն, որոնցից 4-ը բավարարվել է և վերացվել է ծառայության կողմից տրամադրված նախկին մերժումները (այդ թվում բանավոր), որոնք կապված էին անձի կողմից փաստաթղթերի թերի ներկայացմամբ կամ դրանցում առկա անհամապատասխանությունների հետ, իսկ 2 գրությամբ մերժվել է պետական կենսաթոշակի տրամադրումը՝ ՀՀ-ում հաշվառում չունենալու հիմնավորմամբ, 2 գրություն մերժվել է Արցախի կենսաթոշակի տեղեկատվական բազայի մերժման պատճառով: ՀՀ հաշվառում չունենալու հիմքով մերժում ստացած քաղաքացիները հետագայում հաշվառվել են ՀՀ-ում, այնուհետև ստացել են ժամանակավոր պաշտպանության կարգավիճակ, որի հիմքով նշանակվել է պետական կենսաթոշակ: Ինչ վերաբերում է Արցախի կենսաթոշակի տեղեկատվական բազայի տվյալների բացակայությամբ անձանց կենսաթոշակի նշանակումը մերժելուն, ապա այս խնդրի համակարգային լուծման ուղղությամբ սույն տեղեկանքում էլ է ներկայացվել առաջարկություն, այն քննարկվել է նաև աշխատանքային հանդիպման ժամանակ, որի ընթացքում համաձայնություն է ձեռք բերվել խնդրի լուծման ուղղությամբ կոնկրետ քայլեր ձեռնարկելու ուղղությամբ:

2.ՀՀ ներքին գործերի նախարարություն ներկայացված 43 գրություններից.

ՀՀ կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 26-ի N 1864-Ն որոշմամբ հաստատված Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված անձանց ժամանակավոր պաշտպանության տակ վերցնելու մասին ներկայացվել է 41 գրություն, որից 2 գրություն բավարարվել է և տրամադրվել է ժամանակավոր պաշտպանություն ստացած փախստականի անձը հաստատող փաստաթուղթ, 22 գրություն մերժվել է անձի երկքաղաքացի լինելու հիմքով (քաղաքացիության հիմքով սահմանափակումը վերացնելու նպատակով կառավարության որոշման մեջ փոփոխություն իրականացնելու մասին առաջարկություն է ներկայացվել ՀՀ Կառավարություն), իսկ 12 գրության վերաբերյալ դեռևս պատասխան չի ստացվել, չնայած այն հանգամանքին, որ դրանց ներկայացման պահից անցել է մեկ ամիս և ավելի ժամանակ:

Հաջորդ գրությունը վերաբերել է ճանապարհահատրանսպորտային տեսաձայնագրող սարքերով արձանագրված իրավախախտումը անձի ԼՂ հասցեին ուղարկելու հիմքով որոշումն անվավեր ճանաչելուն, սակայն այն չի բավարարվել:

ՀՀ ՆԳՆ ոստիկանության կրթական համալիրում ուսանողի ուսման վարձի զեղչ կիրառելու մասին 1 գրություն է ներկայացվել, որի պատասխանով պարզաբանվել է զեղչի կիրառման պայմանների մասին, նշելով, որ զեղչի համակարգը կիրառվում է հաշվի առնելով ուսման առաջադիմությունը և քանի որ կազմակերպություն դիմած ուսանողի առաջադիմությունը սահմանված շեմը չի հաղթահարել, զեղչը իր նկատմամբ չի կիրառվել:

3. ՀՀ առողջապահության նախարարություն ներակայացվել է 10 գրություն առողջապահական ոլորտում պետության կողմից երաշխավորված և արտոնյալ պայմաններով բուժսպասարկում ստանալու նպատակով, որից 7 գրություն բավարարվել է և գրություններով նշված 7 անձանց տրամադրվել է պետության կողմից երաշխավարված և արտոնյալ պայմաններով անվճար բուժսպասարկում: Ներկայացված գրություններից 2-ը մերժվել են ՀՀ կառավարության 2004 թվականի մարտի 4-ի թիվ N 318-Ն որոշմամբ սահմանած պետության կողմից անվճար և ատոնյալ պայմաններով սահմանված չլինելու հիմքով (նորագույն և թանկարժեք տեխնոլոգիաների կիրառմամբ մատուցվող բժշկական օգնության հիմքով): Մյուս 1 գրության վերաբերյալ պատասխան դեռևս չի ստացվել, կազմակերպության կողմից ՀՀ առողջապահության նախարարություն է ներկայացվել կրկնակի գրություն մարտ ամսին, սակայն դեռևս խնդիրը լուծում չի ստացել:

4.**ՀՀ կառավարության «Հումանիտար» կենտրոն է** ներկայացվել 6 գրություն:

Ներկայացված 6 գրություններից 1-ը վերաբերել է Լեռնային Ղարաբաղում տրամադրված ավանդների հաշվեգրված տոկոսների հիման վրա նշանակված նպաստների տրամադրմանը, որին ի պատասխան ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունից հայտնել են, որ Արցախի Հանրապետության օրենսդրությամբ նշանակված նպաստների վճարումները ՀՀ-ում չի իրականացվում, 4 գրություններ վերաբերել են սոցիալական աջակցությունների վերաբերյալ մերժումների իրավաչափությանը, գրություններից մեկը վերաբերել է Լեռնային Ղարաբաղում գրանցված իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրով անցնող անձանց ՀՀ պետական ռեգիստրում գրանցելուն, որի վերաբերյալ ըստ ստացված պատասխանների նախատեսվում է օրենսդրական փոփոխություններ:

5. **ՀՀ գլխավոր դատախազություն է** ներկայացվել է հացագործության մասին երկու հաղորդում: Ներկայացված հանցագործության մասին հաղորդումներից մեկը վերաբերել է Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված մի քանի ընտանիքներից բնակարանի վարձակալության համար խաբեությամբ վերցված վարձակալման 2

ամսվա գումարին, սակայն բնակարանը վարձակալության չի հանձնվել որևէ ընտանիքի:

Հաջորդը՝ Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված երեխաներին ՀՀ կառավարության որոշմամբ հաստատված սոցիալական աջակցությունների շահառու հանդիսանալու համար տվյալները ծնողի անվամբ գրանցելու համար, միասնական սոցիալական ծառայության աշխատակցի կողմից լրացվել է այլ անձի անունով, ով ամիսներ շարունակ ստացել է երեխաներին հասանելիք սոցիալական աջակցությունը: Ներկայացված երկու հաղորդումներով նախաձեռնվել է քրեական վարույթ ՀՀ Քրեական օրենսգրքի 255-րդ և 457-րդ հոդվածների հատկանիշներով, որոնք գտնվում են նախաքննության փուլում:

6. **ՀՀ արդարադատության նախարարություն է** ներկայացվել է 5 գրություն Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված անձանց ծննդյան վկայականի կրկնօրինակը տրամադրելու հարցով, որին ՀՀ արդարադատության նախարարությունից ի պատասխան հայտնել են, որ ծննդյան վկայականի կրկնօրինակը ստանալու նպատակով անհրաժեշտ է ցանկացած ՔԿԱԳ սպասարկման կենտրոն ներկայանալ անձը հաստատող փաստաթղթով ներկայացնել դիմում, ապա դիմումների հիման վրա անձանց մերժվում է ծննդյան վկայականի կրկնօրինակը տրամադրել՝ փաստաթղթային արխիվում հիմքային փաստաթղթերի բացակայության պատճառով: Կազմակերպության կողմից այս պահին երկու քաղաքացու տրամադրված մերժման հիման վրա ներկայացվել են վարչական բողոքներ, որոնց վերաբերյալ կայացված որոշումներից հետո հնարավոր կլինի հետագա գործողությունները պլանավորել:

7. **ՀՀ պաշտպանության նախարարություն ներկայացվել է 3 գրություն.**

Զինվորական կենսաթոշակի նշանակման համար 1 գրություն է ներկայացվել ՀՀ Պաշտպանության նախարարություն, որը բավարարվել է և կազմակերպություն դիմած բռնի տեղահանված անձին նշանակվել է զինվորական թոշակ:

Զինվորական փաստաթղթերի կրկնօրինակների տրամադրման վերաբերյալ 1 գրություն 2024 թվականի մարտի 1-ին, որի վերաբերյալ դեռևս պատասխան չի ստացվել, սակայն հեռախոսազանգի միջոցով տեղեկացել ենք, որ դեռևս քննարկման փուլում է:

Զինվորական ծառայության ընթացքում շաբաթ օրերին աշխատելու համար փոխհատուցում ստանալու մասին 1 գրություն, որով դեռևս պատասխան չի ստացել, չնայած այն հանգամանքին, որ գրության ներկայացման պահից անցել է մեկ ամիս:

8. **ՀՀ Ֆինանսների նախարարություն և ՀՀ կենտրոնական բանկ 2 գրություն է ներկայացվել** ՀՀ կառավարության 2023 թվականի դեկտեմբերի 28-ի N 2326-Ն որոշմամբ հաստատված ՎՏԲ բանկում պարտավորությունների զիջման մասին: Ի պատասխան ՀՀ Կենտրոնական բանկից հայտնել են, որ չափանիշները, որոնց հիման վրա իրականացվել է բանկերում առկա պարտավորությունների զիջումը, մշակվել են հենց բանկերի կողմից:

9.**Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան** է ուղարկվել 178 դիմում սեփականության իրավունքի, վատ վերաբերմունքից զերծ մնալու իրավունքի, անձնական և ընտանեկան կյանքը հարգելու իրավունքի, կյանքի իրավունքի, խտրականությունից զերծ մնալու իրավունքի և կոլեկտիվ արտաքսման արգելքի իրավունք խախտման հիմքով: Դիմումները դատարանում ստացվել են:

Կազմակերպության կողմից տրամադրված իրավական աջակցության ընթացքում արձանագրված համակարգային խնդիրները

Կազմակերպության կողմից Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված անձանց տրամադրած իրավական աջակցության շրջանակներում արձանագրվել են համակարգային խնդիրներ, որոնք ներկայացնում ենք ստորև:

1) ՀՀ կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 12-ի N 1763-Լ «2023 թվականի սեպտեմբերի 19-ից Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանվածներին ժամանակավոր կացարանում բնակվելու և կոմունալ ծառայությունների ծախսերի կատարմանն օժանդակելու համար սոցիալական աջակցության միջոցառումը և տրամադրման կարգը հաստատելու մասին» որոշման հավելված 2-ի 20-րդ կետի 3-րդ ենթակետի համաձայն՝

«20. Դիմումը մերժվում է

3) այն անձի և նրա ընտանիքի անդամների (ամուսին, անչափահաս երեխա) մասով, ով Հայաստանի Հանրապետությունում սեփականության (այդ թվում՝ համատեղ կամ բաժնային) իրավունքով ունի բնակվելու համար նախատեսված անշարժ գույք:

Բռնի տեղահանված անձանց աջակցության շահառու ճանաչելու համար անշարժ գույքի մասին տեղեկատվությունը ստացվում է ՀՀ կադաստրի կոմիտեից, որտեղ առկա փաստերի համաձայն անշարժ գույքի նպատակային նշանակությունը նշված է բնակելի, սակայն գույքի վիճակը և պայմանները բավարար չեն գույքը բնակելի դիտարկելու համար: Արձանագրված այս համակարգային խնդրի առթիվ

կազմակերպությունը դիմել է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությանը, որին ի պատասխան ստացել ենք հետևյալ պատասխանը. «*Բնակվելու համար նախատեսված անշարժ գույք ունենալու հարցում որոշակի վերապահումներ կատարելու հարցը աշխատանքային կարգով քննարկվել է Կադաստրի կոմիտեի հետ: Կատարվել է հարցում՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքի համասեփականատերերի ցանկի և ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունք ունենալու դեպքում համասեփականատերերի բաժնեմասերի առկայության վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրման հնարավորության վերաբերյալ:*

Նախարարության կողմից ուսումնասիրության արդյունքների ամփոփումից հետո, որոշման մեջ բնակվելու համար նախատեսված անշարժ գույք ունենալու հարցում որոշակի վերապահումներ կատարելու նպատակահարմարության հարցը կքննարկվի Հումանիտար կենտրոնում:»

Արդյունքում՝ մինչ օրս վերոգրյալ խնդրի մասին որոշակի վերապահումներ կատարելու մասին պատասխան Կազմակերպությունը տեղեկություն չի ստացել, և այս հիմքով մերժումները շարունակվում են:

ՀՀ կառավարությունը 2024 թվականի փետրվարի 29-ի N 299-Լ «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 3-ի 1675-Լ, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 12-ի N 1763-Լ և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2023 թվականի նոյեմբերի 9-ի 1957-Լ որոշումներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» որոշմամբ փոփոխություն է կատարվել 2023 թվականի հոկտեմբերի 12-ի N 1763-Լ որոշման մեջ: Կատարված փոփոխությամբ «ժամանակավոր կացարանում բնակվելու համար սոցիալական աջակցության ամսական չափը կազմում է 40.000ՀՀ դրամ նաև այն դեպքերում, երբ շահառուն Հայաստանի Հանրապետությունում ունի բաժնային կամ ընդհանուր համատեղ սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող բնակվելու համար նախատեսված միայն մեկ անշարժ գույք, որի բաժնեմասին (ընդհանուր համատեղ սեփականության դեպքում համասեփականատերերի բաժնեմասերը դիտարկվում են հավասար չափերով) **համապատասխան մակերեսը փոքր է 20 քառակուսի մետրից**»:

Ներկայացված համակարգային խնդիրը լուծվել է միայն այն անձանց նկատմամբ, ում սեփականության մակերեսը չի գերազանցել 20 քառակուսի մետրը, իսկ մյուսներինը ում սեփականության իրավունքով պատկանող գույքը թեկուզ բնակելի չէ, բայց և այնպես շարունակում են չհամարվել աջակցության շահառու:

Առաջարկում ենք 2023 թվականի հոկտեմբերի 12-ի N 1763-Լ որոշման մեջ կատարել փոփոխություն և տրամադրվող սոցիալական աջակցության շահառու դիտարկել այն անձանց, ովքեր ունեն գրանցված անշարժ գույք, սակայն այդ գույքը չունի բնակվելու համար բավարար պայմաններ՝ անկախ մակերեսի չափից: Միաժամանակ այս բացառության շրջանակներում դիմումների ընդունման համար սահմանել նոր ժամկետներ:

1.2) ՀՀ կառավարության ***2023 թվականի հոկտեմբերի 12-ի*** 1763-Լ որոշմամբ սահմանված շահառուների շրջանակը ՀՀ կառավարության 2024 թվականի մարտի 28-ի N 447-Լ որոշմամբ ընդլայնվեց և աջակցության շահառու համարվեցին նաև 2020 թվականին տեղահանվածները, սակայն սույն դեպքում առկա է այն խնդիրը, որ 2020 թվականի տեղահանված արցախցիների՝ աջակցության շահառու հանդիսանալու դիմումները մերժվում են միանվագ սոցիալական աջակցության (100.000 դրամի) շահառու չհանդիսանալու, կամ օպերատիվ շտաբի կողմից տրված անձանց ցուցակներում ներգրավված չլինելու պատճառաբանությամբ, մինչդեռ վերջիններս առանց որևէ խնդրի հանդիսացել են 2020 թվականի տեղահանված անձանց տրամադրվող աջակցությունների շահառու, ինչը միանշանակ ենթադրում է, որ այս անձանց տվյալները առկա են եղել օպերատիվ շտաբի շտեմարաններում:

Նույն որոշմամբ սահմանված է սահմանափակում բնակապահովման ծրագրի շահառու հանդիսանալու հիմքով, մինչդեռ մերժվում են նաև այն անձինք, ովքեր փաստացի դեռևս չեն ճանաչվել բնակապահովման ծրագրի շահառու: Այսինքն, կամ դիմում չեն ներկայացրել դեռևս կամ ներկայացնելուց հետո չեն ստացել համապատասխան որոշում ու բնակապահովման հիպոթեկային վարկ, կամ տեղեկացված չեն եղել, որ իրենք հանդիսանում են ծրագրի շահառու: Ստացվում է այնպես, որ կիրառվող սահմանափակումները տեղին չեն և ըստ էության աջակցության ծրագրերից զրկվում են այն անձինք, ովքեր դեռևս ճանաչված չեն բնակապահովման ծրագրի շահառու :

Առաջարկում ենք, ՀՀ կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 12-ի N 1763-Լ որոշմամբ 2020 թվականի Լեռնային Ղարաբաղի առանձին շրջաններից բռնի տեղահանվածների նկատմամբ կիրառվող սահմանափակումը վերացնել և այդ սահմանափակումը կիրառել միայն այն անձանց նկատմամբ, ովքեր բնակապահովման ծրագրով ձեռք են բերել բնակարան, այլ ոչ այն անձանց նկատմամբ, ովքեր հանդիսանում են շահառու, բայց դեռևս ձեռք չեն բերել բնակարան:

2) *ՀՀ կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 12-ի N 1763-Լ «2023 թվականի սեպտեմբերի 19-ից Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանվածներին ժամանակավոր*

կացարանում բնակվելու և կոմունալ ծառայությունների ծախսերի կատարմանն օժանդակելու համար սոցիալական աջակցության միջոցառումը տրամադրման կարգը հաստատելու մասին» և 2023 թվականի նոյեմբերի 9 -ի N 1957-Լ «Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանվածներին առաջնային սպառողական ծախսերը հոգալու համար սոցիալական աջակցության միջոցառումը և տրամադրման կարգը հաստատելու մասին» որոշումներով հաստատված է, որ տրամադրվող սոցիալական աջակցությունների շահառու հանդիսանալու համար անհրաժեշտ է դիմումներ ներկայացնել առցանց տարբերակով, չնայած՝ բռնի տեղահանված անձինք իրենց դիմումները լրացրել են սահմանված կարգով, և հանդիսացել են աջակցությունների շահառու, սակայն ամիսներ շարունակ չստանալով հասանելի գումարները, դիմել են միասնական սոցիալական ծառայության տարածքային կենտրոններ, որտեղից վերջիններիս հայտնել են, որ սոցիալական աջակցության համակարգում իրենց տվյալները չեն մուտքագրվել տեխնիկական պատճառներով, սակայն դիմում ներկայացրած անձանց տվյալները համակարգում չներառվելու պատճառների մասին տեղեկացված չեն եղել ու փաստացի զրկվել են աջակցություն ստանալու իրավունքից ոչ իրենց մեղքով, զուտ համակարգի տեխնիկական խնդիրների պատճառով:

Վերոնշյալ սոցիալական աջակցությունների շահառու են հանդիսանում 2023 թվականի սեպտեմբերի 19-ից Ադրբեջանի կողմից Լեռնային Ղարաբաղի դեմ սանձազերծված ռազմական գործողությունների հետևանքով բռնի տեղահանված անձինք, սակայն նրանք, ովքեր գործուղման և նման այլ, պատճառներով մինչև բռնի տեղահանվելը գտնվել են ՀՀ-ում, և վերջիններիս բնակության և հաշվառման հասցեն հանդիսացել է Լեռնային Ղարաբաղը, սակայն 2022 թվականի դեկտեմբերի 12-ից Լաչինի միջանցքի արգելափակման հետևանքով օբյեկտիվ հնարավորություն չեն ունեցել վերադառնալ Լեռնային Ղարաբաղ, այս պահին չեն համարվում շահառու:

2.1.ՀՀ կառավարությունը 2024 թվականի փետրվարի 29-ի N 299-Լ «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 3-ի 1675-Լ, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 12-ի N 1763-Լ և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2023 թվականի նոյեմբերի 9-ի 1957-Լ որոշումներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» որոշման համաձայն՝ 2023 թվականի հոկտեմբերի 3-ի N 1675-Լ կառավարության որոշման մեջ կատարվել են փոփոխություններ, համաձայն որոնց շահառու են համարվում Լեռնային Ղարաբաղի բժշկական կազմակերպությունների կողմից ուղեգրված և 2022 թվականի դեկտեմբերի 1-ից մինչև 2023 թվականի սեպտեմբերի 19-ն ընկած որևէ ժամանակահատվածում Հայաստանի Հանրապետությունում հիվանդանոցային ձևով (պայմաններում) բուժված (ներառյալ հիվանդանոցային ձևով ախտորոշիչ հետազոտությունները և վերականգնողական բուժումը) անձին ուղեկցող անձը, եթե միանվագ դրամական աջակցություն ստանալու համար նա ներկայացրել է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 3-ի N

1675-Լ որոշման N 2 հավելվածի 26-րդ կետով սահմանված դիմում և նրա տվյալներն առկա են այդ որոշման 7-րդ կետի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության տրամադրած տվյալներում»:

Այսպիսով՝ կատարված փոփոխությամբ ծրագրի շահառու են դիտարկվել միայն Հայաստանի Հանրապետությունում հիվանդանոցային (պայմաններում) բուժման դիմած անձինք, սակայն այն բնակիչները, ովքեր օբյեկտիվ հնարավորություն չեն ունեցել բլոկադայի հետևանքով վերադառնալ Լեռնային Ղարաբաղ, զրկվում են սոցիալական աջակցություններից օգտվելու իրավունքից:

Օրինակ, բռնի տեղահանված անձանցից մեկը, ով հանդիսացել է ԼՂՀ ԶՈՒ զինծառայող, 2021 թվականին գործուղվել է ՌԴ, ապա այնտեղից վերադարձել է 2023 թվականին երբ արդեն շրջափակում է եղել, որի հիմքով չի կարողացել մեկնել ԼՂ, և այս պատճառով էլ չի հանդիսացել աջակցության շահառու:

Առաջարկում ենք Լեռնային Ղարաբաղի այն բնակիչներին, ովքեր գործուղման կամ այլ պատճառներով 2022 թվականի դեկտեմբերի 12-ից առաջ գտնվել են Լեռնային Ղարաբաղից դուրս և միաժամանակ ամբողջ ընթացքում չեն փոխել Լեռնային Ղարաբաղի հաշվառման իրենց հասցեն ճանաչել տրամադրվող սոցիալական աջակցությունների շահառու:

3) ՀՀ կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 26-ի N 1864-Ն «Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված անձանց ժամանակավոր պաշտպանության տակ վերցնելու, ժամանակավոր պաշտպանություն ստացած փախստականի անձը հաստատող փաստաթղթի նկարագիրը և դրա տրամադրման կարգը հաստատելու մասին» որոշման հավելվածի 1-ին և 2-րդ կետերը սահմանում են.

1. *Ժամանակավոր պաշտպանության տակ վերցնել՝*

1) Լեռնային Ղարաբաղի բնակչության ռեգիստրի հաշվառումներով անցնող անձանց.

2)Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կամ Հայաստանի Հանրապետությունից դուրս գտնվող այն անձանց, որոնց վերջին հաշվառման հասցեն եղել է Լեռնային Ղարաբաղում.

3) այն անձանց, որոնք չեն ունեցել հաշվառում Լեռնային Ղարաբաղի բնակչության ռեգիստրում, սակայն բնակվել են Լեռնային Ղարաբաղում և 2023 թվականի սեպտեմբերի 19-ից Ադրբեջանի կողմից Լեռնային Ղարաբաղի դեմ սանձազերծած ռազմական գործողությունների հետևանքով բռնի տեղահանվելուց հետո հաշվառվել են Հայաստանի Հանրապետության ներքին գործերի նախարարության միգրացիայի և քաղաքացիության ծառայության (այսուհետ՝ ծառայություն) կողմից:

2. Սահմանել, որ սույն որոշումը չի տարածվում սույն որոշման 1-ին կետում նշված, բայց այլ պետության քաղաքացիություն ունեցող անձանց նկատմամբ:

ՀՀ կառավարության նշված որոշման 2-րդ կետը սահմանում է, որ պաշտպանության տակ չեն կարող վերցվել Լեռնային Ղարաբաղի այն բնակիչները, ովքեր ունեն այլ պետության քաղաքացիություն: Կառավարության որոշմամբ սահմանված այս սահմանափակումը խոչընդոտում է Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված անձանց ՀՀ պետական կենսաթոշակի կամ պետական նպաստի տրամադրման հարցում, քանի որ կենսաթոշակի և նպաստի նշանակման համար պարտադիր պայման է փախստականի կարգավիճակ ունենալը:

Նշված խնդրի լուծման նպատակով առաջարկում ենք ՀՀ կառավարության 2023 թվականի հոկտեմբերի 26 -ի N 1864-Ն որոշման 2-րդ կետում նշված այլ պետության քաղաքացիություն ունենալուց հետո նշել բացառությամբ "ՀՀ քաղաքացիության" եզրույթը:

4) 2023 թվականի սեպտեմբերի 19-ի ադրբեջանական ագրեսիայի հետևանքով բռնի տեղահանված անձինք իրենց հետ չեն հասցրել վերցնել կամ չեն կարողացել վերցնել Լեռնային Ղարաբաղում սեփականության իրավունքով իրենց պատկանող գույքերի սեփականության վկայականները, իսկ ՀՀ կադաստրի կոմիտեն դեռևս չունի Լեռնային Ղարաբաղում գրանցված գույքերի և սեփականատերերի մասին տեղեկատվական բազա:

ՀՀ Կառավարությանն առաջարկում ենք, համայնքների ղեկավարներից կամ համապատասխան պատասխանատու անձանցից հավաքագրել Լեռնային Ղարաբաղի բնակիչների ունեցած գույքի մասին տեղեկատվություն, դրանք համադրել սեփականատեր հանդիսացող անձանց վկայությունների հետ և ստեղծել Լեռնային Ղարաբաղում գրանցված, փաստացի տիրապետված գույքերի և սեփականատերերի մասին միասնական ու ամբողջական տեղեկատվական բազա:

5) Լեռնային Ղարաբաղի պետական ռեգիստրում գրանցված իրավաբանական անձինք ունեն գրանցված շարժական գույք, բռնի տեղահանումից հետո շարժական գույքը բերել են ՀՀ, սակայն սահմանված ժամկետում որպես իրավաբանական անձ չեն հասցրել վերագրանցվել գրանցել ՀՀ պետական ռեգիստրում, իսկ այս պահին ցանկանում են իրենց գույքերը օտարել, սակայն, չունենալով իրավաբանական անձի կարգավիճակ ՀՀ-ում, գույքը չեն կարողանում օտարել, մասնավորապես, ՀՀ «Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված

ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի պետական հաշվառման մասին» օրենքում 2023 թվականի նոյեմբերի 22-ին կատարվել է ՀՕ-374-Ն փոփոխությունը, համաձայն որի օրենքի 27.2 և 35.1 հոդվածներում սահմանվել է «*Անհատ ձեռնարկատիրոջ պետական հաշվառումը կամ իրավաբանական անձի պետական գրանցումը ճանաչելու վերաբերյալ դիմումները կարող են ներկայացվել պետական գրանցում և պետական հաշվառում իրականացնող մարմին և դրա կողմից ընդունվում են 2024 թվականի հունվարի 31-ը ներառյալ*», արդյունքում Լեռնային Ղարաբաղի պետական ռեգիստրում գրանցված իրավաբանական անձինք, տեղյակ չլինելով սահմանված իրավական կարգավորման մասին, անհատ ձեռնարկատիրոջ պետական հաշվառումը կամ իրավաբանական անձի պետական գրանցումը ճանաչելու վերաբերյալ դիմումները չեն ներկայացրել պետական գրանցման և պետական հաշվառում իրականացնող մարմին:

ՀՀ կառավարությանը առաջարկում ենք, ՀՀ «Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի պետական հաշվառման մասին» օրենքի 27.2 և 35.1 հոդվածներում կրկին կատարել փոփոխություն, սահմանվելով «*Անհատ ձեռնարկատիրոջ պետական հաշվառումը կամ իրավաբանական անձի պետական գրանցումը ճանաչելու վերաբերյալ դիմումների*» ներկայացման ժամկետը երկարացնել՝ սահմանելով նոր ժամկետ:

***Ներկայացված խնդրի լուծման վերաբերյալ արդարադատության նախարարությունից հայտնել են, որ օրենսդրական փոփոխությունների շրջանակներում առաջիկայում կքննարկվի խնդրին իրավական լուծում տալու հարցը*, սակայն խնդիրը դեռևս ակտուալ է:**

6) ՀՀ կառավարության 2023 թվականի դեկտեմբերի 28-ի 2326-Ն «ՀՀ կառավարության որոշումը Լեռնային Ղարաբաղի կառավարության և նրա ստեղծած հիմնադրամների, առանձին իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց նկատմամբ ՀՀ ֆինանսական կազմակերպությունների դրամական պահանջների (գույքային իրավունքների) զիջման դիմաց պետական գանձապետական պարտատոմսերի թողարկման, տեղաբաշխման, շրջանառության, հետգնման, մարման առանձնահատկությունները, առանձին իրավաբանական եվ ֆիզիկական անձանց պարտավորությունների ընտրանքի չափանիշները, ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից դրամական պահանջների (գույքային իրավունքների) փոխանցման, փոխանցված դրամական պահանջների (գույքային իրավունքների) վերաբերյալ տեղեկատվության հրապարակման կարգը սահմանելու մասին» որոշման համաձայն ՀՀ կառավարությունը վճարել է Լեռնային Ղարաբաղի բնակիչների վարկային պարտավարությունները, սակայն արձանագրվել են դեպքեր, երբ անձինք հայտնել են,

որ դեռևս այդ պարտավորությունները մարված չեն, իսկ բանկերն և վարկային կազմակերպությունները պահանջում են վճարել իրենց պարտավորությունները:

ՀՀ Կառավարությանը և ՀՀ կենտրոնական բանկին առաջարկում ենք տալ հստակ հանձնարարական՝ իրավական ակտի ընդունման մակարդակում բանկերին և վարկային կազմակերպություններին իրենց այն հաճախորդներին, ովքեր հանդիսանում են Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված, սակայն որոշակի չափանիշներով առանձնացված վարկառուներ չեն, հրապարակել վարկերը չմարելու իրավական հիմքերը:

7) Կազմակերպության կոնտակտային անձինք և իրավաբանները բռնի տեղահանված անձանց իրավական աջակցություն տրամադրելու ընթացքում արձանագրել են պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների որոշ աշխատակիցների կողմից անբարեհամբյուր ու անհարգալից վերաբերմունք բռնի տեղահանված անձանց նկատմամբ: Մասնավորապես, ՀՀ ՆԳՆ անձնագրային բաժանմունքների, և միասնական սոցիալական ծառայության Կոտայք, Արարատ, Արմավիր մարզերի և Երևան քաղաքի Նալբանդյան 13 հասցեում տեղակայված ծառայության աշխատակիցներից, որոնց կողմից բացասական վերաբերմունք է ցուցաբերվում այն անձանց նկատմամբ, ովքեր դիմում են նույն ծառայությանը կամ բաժանմունքին մեկից ավելի անգամ և այն անձանց նկատմամբ, ովքեր 2 ամսից ավելի չեն ստանում հասանելի դրամական փոխանցումները և փորձում են հասկանալ պատճառները : Անհարգալից վերաբերմունքի մասին ահազանգեր ստացել ենք ամբողջ առաքելության ընթացքում:

Նշված խնդրի լուծման նպատակով առաջարկում ենք իրականացնել մասնագիտական վերապատրաստումներ և կարողությունների զարգացում ՀՀ ՆԳՆ անձնագրային բաժանմունքների և միասնական սոցիալական ծառայության այն աշխատակիցների հետ, ովքեր մասնագիտական գործունեության շրջանակներում աշխատում են կյանքի դժվարին իրավիճակներում հայտնված անձանց հետ: Ինչպես նաև հանրային ծառայության և մասին օրենքում և քաղաքացիական ծառայության մասին օրենքում համապատասխան փոփոխություն իրականացնել, դրանում ներառելով կյանքի դժվարին պայմաններում հայտնված անձանց հետ աշխատելու կարողության գնահատումը, որպես որակական ցուցանիշ:

Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված արցախցիների հետ հանդիպումների ընթացքում արձանագրված կարիքները

8) Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված արցախցիները, ովքեր Լեռնային Ղարաբաղում զբաղվել են ձեռնարկատիրական գործունեությամբ, ունեցել են կահույքի արտադրամաս կամ զբաղվել են գյուղատնտեսությամբ տեղափոխվելով ՀՀ փորձում են իրենց ունեցած գիտելիքների և փորձի շնորհիվ ստացած գործունեությունը շարունակել Հայաստանում, սակայն, չունենալով բավարար դրամական միջոցներ չեն կարողանում գնել անհրաժեշտ սարքավորումներ, կամ գյուղատնտեսության համար այլ միջոցներ, իսկ բանկերի կողմից առաջարկվում են բարձր տոկոսներոսադրույքներով վարկեր:

ՀՀ կառավարությանը առաջարկում ենք, Լեռնային Ղարաբաղից տեղահանված արցախցիների համար սահմանել ցածր տոկոսադրույքներով, սուբսիդավորվող վարկերի տրամադրամ կարգ, ՀՀ-ում իրենց մասնագիտական գործունեությունը շարունակելու, միևնույն ժամանակ տվյալ աջակցությունը կնպաստի զբաղվածության զարգացմանը:

9) ՀՀ Պետական կենսաթոշակների մասին օրենքի 9-րդ հոդվածով սահմանվում է տարիքային աշխատանքային կենսաթոշակի նշանակումը, որից օգտվելու հնարավորություն ունեն նաև բռնի տեղահանված արցախցիները: Կենսաթոշակի նշանակման մասին դիմումները մերժվում են Լեռնային Ղարաբաղի տարածքում անձի համար սոցիալական վճարներ կատարած լինելու մասին անհատական (անձնավորված) հաշվառման տվյալների բազայի բացակայության հիմքով: Ստացվում է այնպես, որ պետությունը հնարավորություն է տվել դիմելու և ստանալու կենսաթոշակ հստակ իմանալով, որ չեն տեղափոխվել բազաները և անհրաժեշտ տեղեկատվությունը և այս հիմքով անձանց դիմումները մերժվում են:

ՀՀ Կառավարությանը առաջարկում ենք, տարիքային աշխատանքային կենսաթոշակի իրավունք ձեռք բերած անձանց, իրենց կենսաթոշակ ստանալու իրավունքի ապահովման ուղղությամբ ձեռնարկել այնպիսի գործողություններ, որոնք կապված չեն լինելու բազաների կամ փաստաթղթերի առկայությունը ապացուցելու հետ:

10. ՀՀ կառավարության թիվ 1675 Լ 03.10.2023թ.որոշմամբ (100.000 ՀՀ դրամ) սահմանվել է, որ շահառու են այն անձինք, ովքեր դիմում են ներկայացրել մինչև 2024 թ. հունվարի 31-ը:

Կազմակերպության իրավական աջակցության տրամադրման շրջանակներում արձանագրել ենք դեպքեր, որ իրազեկվածության պակասի պատճառով բռնի տեղահանված մոտ երկու տասնյակ անձինք կան, ովքեր սահմանված ժամկետում չեն

դիմել շահառու դառնալու համար և ըստ էության զրկված են բոլոր աջակցություններից: Այսպիսով՝ ժամկետի սահմանափակման պարագայում, այն էլ այն դեպքում, երբ հետագա ծրագրերից օգտվելու հնարավորությունը ուղղակի կախված է թիվ 1675-Լ որոշման շահատռու հանդիսանալու պարտադիր պահանջից, խիստ մտահոգիչ է և անթույլատրելի:

ՀՀ Կառավարությանը առաջարկում ենք, այն անձանց նկատմամբ ովքեր օբյեկտիվ և հիմանվոր պատճառներով աջակցության շահառու հանդիսանալու դիմումները չեն ներկայացրել մինչև 2024 թվականի հունվարի 31-ը կառավարության որոշման մեջ փոփոխություն իրականացնելու միջոցով տալ հնարավորություն շահառու ճանաչվելու և աջակցության ծրագրերից օգտվելու:

Ի վերջո արձանագրում ենք, որ ՀՀ-ը ստանձնել է պոզիտիվ պարտականություն ընդունելու և իր հոգածության տակ առնելու 2023 թ. սեպտեմբերի 19-ից Ադրբեջանի կողմից Լեռնային Ղարաբաղի նկատմամբ սանձազերծած ագրեսիայի և զինված ուժի սպառնալիքի ներքո բռնի տեղահանված անձանց, հետևաբար պարտավոր է ապահովել իրականացվող ծրագրերի հասանելիությունն ու մատչելիությունը այն անձանց շրջանում, ում իրավանքների պաշտպանության ու վերականգնման նպատակով դրանք ընդունվել են:

Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված արցախցիներին տրամադրվող իրավական աջակցության տրամադրման առաքելությանն ընդգրկված իրավաբանները և կոնտակտային անձինք

Հ/Հ	Անուն Ազգանուն	Աջակցության տրամադրման տարածք	Գործառույթ
1	*Ալբերտ Նալբանդյան*	*Երևան ՀՔԱՎ աշխատակից*	*Իրավախորհրդատու փաստաթղթավորող*
2	*Սամսոն Գալստյան*	*Երևան ՀՔԱՎ աշխատակից*	*Իրավախորհրդատու փաստաթղթավորող*
3	*Ռաֆիկ Վարդազարյան*	*Կոտայք, Արարատ*	*Իրավաբան*

4	Արինա Մեծոյան	Արմավիր,Շիրակ, Արագածոտն	Իրավաբան
5	Արևհատ Պետրոսյան	Լոռի, Տավուշ	Իրավաբան
6	Լուսինե Մարտիրոսյան	Վայոց Ձոր, Գեղարքունիք	Իրավաբան
7	Սիրարփի Մարգարյան	Սյունիք	Իրավաբան
8	Արփի Հովհաննիսյան	Երևան	Կոնտակտային անձ
9	Լիլիթ Գևորգյան	Երևան	Կոնտակտային անձ
10	Անի Հովհաննիսյան	Կոտայք	Կոնտակտային անձ
11	Միեր Կարագյոզյան	Արարատ	Կոնտակտային անձ
12	Սուսաննա Մատինյան	Արմավիր	Կոնտակտային անձ
13	Գոհար Ղարիբյան	Շիրակ	Կոնտակտային անձ
14	Նարեկ Բոցինյան	Արագածոտն	Կոնտակտային անձ
15	Գևորգ Քոթանջյան	Լոռի	Կոնտակտային անձ
16	Մարիամ Աղինյան	Տավուշ	Կոնտակտային անձ
17	Նանե Ասատրյան	Վայոց Ձոր	Կոնտակտային անձ
18	Մանան Մխիթարյան	Գեղարքունիք	Կոնտակտային անձ

Վանաձոր, ՀՀ , 2001

Տիգրան Մեծի 59

(+374) 322 4 22 68
(+374) 77 34 22 68

info@hcav.am

www.hcav.am

www.facebook.com/hca.vanadzor